

СТАНОВИЩЕ

ОТ: доц. д-р Сергей Борисов Торбатов, НАИМ-БАН

ОТНОСНО: дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен “доктор”, на тема “Пространство и функционални аспекти на централния градски площад в Долна Мизия и Тракия в границите на съвременна България (I – III в.)”, с автор Емилия Митрофанова Ценова (професионално направление 2.2. История и археология)

Г-жа Емилия Ценова завършва като „магистър” специалност „История” във ВТУ “Св. св. Кирил и Методий” през 1984 г., а през 1998 г. придобива ОКС „магистър“ и по специалност “Археология” в Департамент „Археология” на НБУ. В периода 1996-1998 и 2003-2005 г. тя е директор на Исторически музей с художествена галерия – Ботевград. Била е куратор на повече от 80 местни, регионални, национални и международни археологически, исторически, художествени и етнографски изложби. Автор е на краеведските книги „Община Ботевград” и „Из миналото на Мирково”, както и на над 80 научни и научно-популярни публикации във вестници, списания, сборници. В периода 2006-2011 г. Емилия Ценова е главен редактор в издателство „Ариадна 93” ЕООД, където съставя, редактира и рецензира повече от 45 книги от различни жанрове. През 2008-2009 г. тя е сценарист на документални филми с историческа тематика в „Травъл ТВ”. Професионалният опит на г-жа Ценова в областта на археологията включва участия като член на проучвателския екип в редовни разкопки на средновековната крепост Боженишки урвич, манастирски комплекс в землището на с. Осиковица, раннохристиянска базилика в гр. Сандански, късноантична крепост в околностите на с. Разлив, могилен некропол край с. Правешка Лакавица, спасителни разкопки по магистрален път край гр. Симеоновград, както и теренни обходи в землището на с. Лютиброд и по трасето на път Е79 в участъка Мездра – Ботевград.

Дисертационният труд на Емилия Ценова е пръв опит в българската историография за цялостен и многоаспектен анализ на пространствените и функционални характеристики на централния градски площад в римските провинции Долна Мизия и Тракия през епохата на Принципата. На основната цел са подчинени и конкретните изследователски задачи, които си поставя докторанта, а именно:

- изясняване в хронологически и фактологичен план на културно-историческия контекст, свързан с появата и развитието на централния градски площад в разглеждания регион;

- изясняване на принципното устройство и регионалните специфики в облика на централния градски площад в гръко-римския свят;

- систематизация и подробен анализ на разнородния емпиричен материал, пряко свързан или имащ отношение към конкретната изследователска проблематика, който включва писмени извори, археологически, епиграфски и нумизматични източници на информация;

- изясняване на общите характеристики и регионалните специфики на централния градски площад в Долна Мизия и Тракия;

- изясняване мястото и ролята на централния градски площад в живота на античния град в пределите на Долна Мизия и Тракия.

В настоящия си вид, трудът се състои от увод, три глави, заключение и списък на използваната литература (общо 584 заглавия), обособени в книжно тяло с внушителния обем от 422 стр. Всяка от главите се отличава с прецизно разработена и детайлизирана вътрешна структура, предопределена от естеството на разискваната материя. Приложенията са поместени в отделен том с обем от 212 стр., който включва таблици, карти, планове, снимки и графични реконструкции, пряко свързани с коментиранията проблематика и сполучливо подредени според вътрешното подразделение на текстовата част.

В Увода е уговорен териториалния и хронологически обхват на дисертационния труд и са мотивирани целта и задачите на изследването, което се явява логическа обосновка на избраната структура на изложение. Пояснена е използваната научна методика и е направен преглед на изворовата база и основните разработки в историческата наука, имащи пряко или косвено отношение към темата.

Глава I е с исторически и общотеоретичен характер и представлява встъпление към същинското изследване. Присъствието ѝ в дисертационния труд е не само оправдано, но и наложително, тъй като тук е очертана спецификата на урбанизационните процеси в Долна Мизия и Тракия и е разгледана типологическата същност на градските центрове в двете провинции, което в значителна степен предопределя пространствените, архитектурните и функционални характеристики на техните централни площади.

Глава II има за цел анализ на пространствената организация и архитектурния облик на централния градски площад в Долна Мизия и Тракия. Коментарите върху принципното устройство на тази сложна урбанистична структура в гръко-римския свят, на които е посветен първият подраздел на главата, са необходима предпоставка за изясняване на нейните общи характеристики и регионални специфики в разглежданите две провинции. Поради липсата или съвсем откъслечните археологически свидетелства за други места, предмет на обстоен анализ са данните за централните площади в 8 града с различен правен статут в Долна Мизия и Тракия – Ескус, Деултум, Никополис ад Иструм, Марцианопол, Сердика, Пауталия, Филипол и Августа Траяна. Представянето на емпиричния материал е извършено по добре обмислен и стриктно приложен алгоритъм, силно улесняващ сравнителния анализ и способстващ за направата на необходимите изводи и обобщения. В последния раздел на Глава II са предложени 3 различни класификационни модела за централните градски площади в Долна Мизия и Тракия – по хронологически, архитектурно-типологически и функционален признак.

В Глава III обстойно са анализирани различните функционални аспекти на централния градски площад в Долна Мизия и Тракия – нещо, което не е правено досега нито в българската, нито в чуждата историография. Изложението е обособено в 5 раздела, в които, въз основа на конкретни материални структури и на свързаните с тях дейности, е изяснено значението на централния градски площад в отношенията на античното градско общество с държавната власт и местното самоуправление, както и мястото и ролята на централния градски площад в неговия религиозно-култов и стопански живот, култура и развлечения.

Заключението съдържа синтезирано обобщение на основните резултати от извършената изследователска работа. Специално следва да се отбележи, че направените изводи относно архитектурните особености и функционалните аспекти на централния градски площад в Долна Мизия и Тракия почиват не само на сведенията от и за подробно разгледаните 8 градски центъра в границите на тези провинции, но и на изключително богат сравнителен материал, включващ данни за над 120 площадни комплекса в европейските, азиатски и африкански предели на Римската империя.

Авторефератът е изработен съгласно нормативните изисквания и обективно представя съдържанието на дисертационния труд. Научните приноси са ясно и съвсем коректно открити в приложената автосправка и аз ги приемам с уважение и без никакви възражения.

Дисертационният труд на Емилия Ценова се отличава с висока степен на интердисциплинарност и представлява напълно завършено, многоаспектно и задълбочено изследване по поставената тема, което считам за безспорно авторско постижение, напълно покриващо критериите за докторантска теза.

Въз основа на изложеното дотук, убедено изразявам положително становище и препоръчвам на почитаемия Факултетен съвет на Магистърски факултет на НБУ да присъди на г-жа Емилия Митрофанова Ценова образователната и научна степен „доктор” .

07.10.2014 г.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'S. Torbatov', written over a light yellow rectangular background.

(доц. д-р Сергей Торбатов)